

Săptăminal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 3 (468), vineri 17 I 1975, 10 pagini 1 leu

O JUMĂTATE DE MILENIU

S-a împlinit o jumătate de mileniu de la strălucita victorie a lui Ștefan cel Mare asupra turcilor, în bătălia de la Vaslui, victorie al cărei ecou e încă viu în conștiință moldovenilor și a tuturor românilor, viu și puternic ca un cîntec de vitejie, ca însăși dorința de libertate și independență națională a acestui popor. Victoria este legată indisolubil de luminoasa figură a voievodului cel mai viteaz, mai înțelept și mai înfocat apărător al ființei noastre naționale, a voievodului Ștefan, nume purtat de o jumătate de mileniu în toate inimile, rostit cu mîndrie și sfințenie de toate buzele, îngînat de codri, șoptit de vînt, purtat în văzduh de clopotele de la Putna, amintit, la fiecare răsărit, de copaci, de fîntîni, de biserici, de poduri, de ape, de „tot ce mișcă-n țara asta”. Pentru că Ștefan este nu un nume de voievod, ci un simbol, un strălucit simbol al voinței poporului român de a trăi liber, de sine stătător, stăpîn pe țara și pe destinele sale.

O jumătate de mileniu a trecut de la victoria repurtată de moldovenii la Podu-Înalt! Ce sentiment înălțător să-ți poți măsura istoria națională cu această măsură numită mileniu, semn al vechimii, semn al durabilității, semn al neîntreruperii curgerii a ființei unui popor viteaz în vatra sa strămoșească pe care a știut să și-o apere de primejdii, de sabie, de foc, de călcii străini, de limbă otrăvită; pe care a știut să o are, să o semene, să-i curețe izvoarele, să-i înmulțească livezile și să o aducă din trecut spre azi cu nume frumos, cu nume lăudat, cu nume cînstit.

Privind azi de pe culmea pe care ne aflăm, cu ochii și cu mintea noastră de oameni ai unei Români în care înfloresc socialismul, privind azi înapoi această jumătate de mileniu, înțelegem limpede că dorința noastră nestrămutată și acțiunile noastre decise pentru apărarea independenței, a suveranității naționale, a dreptului de a trăi liberi, noi și alte popoare, își au rădăcina adînc împlintată în istoria neamului, sînt moșteniri de la strămoșii strămoșilor noștri, sînt trăsături de fire ale poporului român, sînt calități ale ființei naționale pe care astăzi, ca întotdeauna, ni le păstrăm cu fermitate.

A trecut o jumătate de mileniu de la victoria repurtată de moldovenii lui Ștefan la Podu-Înalt! Între pietrele durabile aflate la temelie independenței, a libertății noastre naționale se află și aceasta, pusă în 1475 lângă Vaslui. Pe ea, ca și pe cele de la Neajlov, Călugăreni, Plevna, Oituz, Mărășești și atîtea altele, se sprijină țara aceasta liberă, România — nume adus din istorie, nume frumos, nume lăudat, nume cînstit.

Dacă ar putea privi spre azi, viteazul voievod Ștefan ar fi mulțumit și mîndru de faptele noastre, cum și noi sîntem mulțumiți și mîndri de faptele lui de ieri; ar fi mulțumit și mîndru că țara e liberă și înfloritoare, că e condusă cu înțelepciune și dreptate, că e respectată în lume. Visul lui, visul strămoșilor și urmașilor lui s-a împlinit în realitățile noastre contemporane.

CULTURĂ

Aspirația maselor către cultură, dreptul acestor mase la cultură, consumul de către aceste mase a culturii și manifestarea lor multiplă în spațiul culturii, a generat o formulă intrată firesc în uzul societății noastre: cultura de masă. Idee nobilă, de neînlocuit într-un sistem social în care omul și bunăstarea sa reprezintă centrul tuturor edificărilor, cultura de masă devine practică amplă, pe planuri atât de numeroase și de responsabile încît orice simplificare poate duce la efecte facile sau chiar la eșecuri.

Există un risc pe care uneori nu sîntem capabili să-l evităm. E vorba de restringerea noțiunii la cîteva elemente de manifestare artistică amatorescă, Arta amatorilor, fără îndoială necesară și de-a dreptul valoroasă în foarte multe din realizările ei, captivantă prin însăși forța ei de atracție, fermecătoare fie și numai pentru întinsa ei artă de expresie, nu înseamnă nici pe departe totul în rostirea culturii de masă. Și asta pentru simplul motiv că — inevitabil și în spiritul epocii socialiste —

cultura de masă nu este o cultură de mici dimensiuni, o abreviere a culturii adevărate sau pur și simplu un obiectiv periodic al statisticilor cultural-funcționărești. Ea se întemeiază, dimpotrivă, pe criteriile integrale ale marelui culturi, pe contactul integral și nemijlocit cu tot ceea ce au dat mai reprezentativ tradiția și spiritul secolului.

Beneficiarul culturii de masă în România contemporană trebuie să fie, credem, beneficiarul sensului cel mai înalt al termenului în discuție. Un cor sau o brigadă artistică, o formație de teatru sau un cenaclu sînt desigur laturi ale exprimării spirituale a poporului nostru. Dar aceiași oameni, ai aceleiași societăți, pot pătrunde în cetatea cunoașterii, odinioară interzisă, prin oricare dintre porțile acesteia. La curent cu problemele cosmosului, recitînd din Eminescu, recunoscînd caracteristicile penelului lui Rembrandt, avînd anumite noțiuni enciclopedice și orientări în privința mișcării contemporane de idei, beneficiarul de spiritualitate este prin sine un argument al justeței înțelegerii a conceptului de cultură de masă. Cultura de masă se susține așadar prin dimensionarea culturii la proporția maselor.

Andi ANDRIES

Statuia lui Ștefan cel Mare (Piața Palatului — Iași).

Sigiliul lui Ștefan cel Mare.

ION CHIRIAC

Ștefan cel Mare cîntă

În fîntînă, în fîntînă
Cerul n-a uitat să pună
În răcori simbură de nori și lună
Vînt de zori tremură-n privighetori
Aer necîntat de nici o strună

Apă albă n-a uitat nici o fîntînă
Să aducă pe pămînt. E ca-n tablou-n care
Domnul cu biserica-ntr-o mină
Stă și-acoperă orice apus de soare

Doamne, ce iubiți sînt tinerii de flori
Printre flori ca printre niște fragede strimtori
Se preface sufletu-n culori
Oh, la fel e, ca a Soarelui, lumina
Tinerilor muritori

Ce iubiți sînt tinerii de fete, printre ele
Tremurînd ca printre niște fragede strimtori
de stele
Sufletul se face dor navigator
Oh, la fel ca și a Soarelui e drumul
Tinerilor muritori

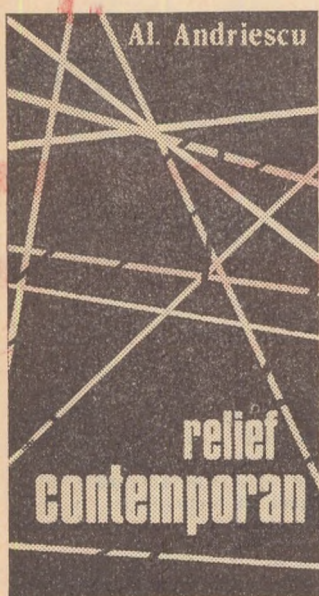
Nimeni n-a uitat să își apropie în gînd ușor
Casa de adîncul cerului cu un pridvor
E așa ca în icoana-n care, stînd pe nor,
Domnul se gîndește la pămîntul roditor

Doamne, ce iubiți sînt tinerii de griu
Și prin griu ca-n niște cristaline murmure de riu
Sufletul se face-az de inger păzitor
Depărtat de griji e ca al ingerilor
Sufletul tinerilor muritori.

Pe pămîntul însă acestei țări și ghiață
De-ncercări în cale i s-au pus
Și prin ghiață, ca prin niște reci strimtori de sus
Biruind ne smulgem din apus

Doamne ce iubiți sînt tinerii de moarte
Și prin moarte
Ca prin niște sîngerii strimtori de trupuri sparte
Sufletul se face dor
De piinea și de micrea neamului apărător
Oh, la fel ca și al meu e trupul
Tinerilor muritori

În fîntînă, în fîntînă cerul n-a uitat să pună
În răcori simbură de nori și lună
Vînt de zori tremură-n privighetori:
Sufletul tinerilor luptători
Aer necîntat de nici o strună.

ATRAȚIA ACTUALITĂȚII

Al. Andriescu scrie cu aceeași competență despre poezie ca și despre proza, deși o preferința nemiarturată explicit pare a-l încreta cu predilecție spre terenul liric. Este aici, probabil, și o posibilitate superioară de a valorifica virtuțile crucii stilistice până la nivelul celor mai resținse unități expresive și de a grupa autorii după formula la care au aderat. În cuvântul înainte intitulat **în spațiul liric și epic contemporan**, criticul crede că „pentru poezie, faptul cel mai semnificativ l-am văzut în încercarea temerară, chiar când se sprijină pe experiențe mai vechi, de a redefini limbajul poetic” (p. 6). Este surprins aici un proces important pentru lirica actuală chiar dacă nu singurul și chiar dacă nu cel mai important, intrucât înainte de a redefini limbajul, lirica a descoperit sau redescoperit poezia însăși. Criticul dovedește o aplicație remarcabilă în analiza limbajului poetic privit nu ca o realitate izolată a operei, ci ca o componentă, uneori esențială a unei personalități artistice. La Ion Gheorghe, plecându-se de la tehnica de sorginte suprarealistă a colajelor, se ajunge la problematica operei, la miturile create de poet (spre deosebire de alți comentatori, Al. Andriescu nu vede în poet un demitizator, ci un făuritor de mituri). Tot astfel, de la elemente de limbaj poetic se trece spre definirea fondului tradițional la Ioan Alexandru, atașabil mai mult decât surselor antice sau romantice în variantă germană, tradiționalismului românesc și, în cadrul acestuia, celui transilvan modernizat de Blaga. Criticul care e sensibil la cele mai îndrăznețe inovații, se oprește acolo unde i se pare că învoia a mers prea departe, alterând însăși logica poetică și sancționează prompt simplele acrobații verbale. Dintre profilurile propuse avind ca punct de plecare un anume volum se rețin cu precădere cele consacrate lui Marin Sorescu și Nichita Stănescu. Volumul **La lilieci**, este privit nu ca un exercițiu parodic, așa cum a apărut altor critici, ci ca o proză sentimentală a unui poet nesentimental. **Clar de inimă**, culegere din lirica de dragoste a lui Nichita Stănescu, ocazională de definire mai largă, cu raportări la poezia românească și străină. Trimiterile la marile nume ale poeziei românești cad firesc, expurgarea sentimentalismului apare ca un semn de modernitate, în consens cu aportul lui Blaga sau Barbu: „Și la Eminescu și la Argehezi femeia este o prezență foarte concretă. Cu Blaga și cu Barbu, în sensuri diferite, erosul atrage emoții și sentimente complementare, abătute de la tirania speței, se intelectualizează. Nichita Stănescu continuă această experiență, scriind o poezie expurgată total de orice sentimentalism. Iubita apare în aceste versuri de dragoste, ca o

ființă aproape ireală. Propunând o viziune a sentimentelor, poetul se detașează, de fapt, programatic, de trăirea directă. Poezia de dragoste, sprijinită pe o experiență individuală, care poate să se mai mărturisească aici și colo, în unele versuri, se transformă într-o meditație despre univers, despre artă, despre cuvânt, despre om și, implicit, în acest cadru larg, despre iubire. Atracția exercitată de femeie, idealizată într-un anume fel, lasă loc unei adorații aproape fără dorință” (p. 136-137).

Nu este în intenția unei cronici epuizarea unor puncte de vedere despre o carte, cu atât mai mult cu cât în cazul de față ar trebui să reia și chiar să repete aprecieri făcute la apariția volumului **Disocieri**. Mă voi mulțumi de aceea, să semnalez, în încheiere, disponibilitatea criticului pentru proză iar, în interiorul prozei, pentru modalități care nu se încadrează în categoriile urmărite cu prioritate. Astfel, în deja citatul cuvânt înainte, Al. Andriescu remarcă pentru proză, „cel mai de seamă progres”. „În realizarea unui tip de personaje mai complex și mai umane”. Opinia care are un relativ caracter restrictiv este argumentată și amplificată în **Reumanizarea eroului sau dreptul la clasicitate**. Comentariile făcute la materia vie a cărților rele vă însă aceeași atenție și pentru scriitorii, unii dintre ei de o înaltă valoare, care nu s-au înnoșat prin structura personajului. Așa se întâmplă cu Zaharia Stancu, al cărui roman **Șatra**, se bucură de o interpretare adecvată din unghiul nucleului poetic iradiant în întreaga structură a cărții. Criticul are, de asemenea, buna idee de a pune în paralel situații din **Șatra** cu situații similare din epopeile homerice sau din epopeea vergiliană care, după cum demonstrează, au putut servi, mai mult sau mai puțin constient, ca modele. **Prințele** lui Eugen Barbu este un alt exemplu. Dacă **Groapa** se impune prin caracterul poetic și prin extraordinara forță cu care sînt conturate niște naturi elementare, capabile uneori de a trăi inefabile purități, **Prințele** se recomandă prin dominantă alegorică și simbolică. Criticul care, în **Disocieri**, i-a făcut o minuțioasă analiză și o convingătoare raportare stilistică, se oprește de astă dată la **Caietele** care au stat mai puțin în atenția exegezei. El relevă atributele acestor insolite **Caiete** văzînd în ele mai mult decât un simplu „jurnal de creație”, reușind să definească personalitatea lui Eugen Barbu, inclusiv sub aspectul înzestrării și al preferințelor stilistice. Toate acestea dovedesc încă o dată excelente rezultate la care se ajunge atunci când un critic răspunde cu o solidă pregătire profesională atracției exercitate de actualitate.

Liviu LEONTE

EMIL NICOLAE

În aurite steme

Cămări cu fructe pline de tulburat parfum și fragede esențe s-au petrecut în iarnă

așa cum noi purtăm esența străvezie a vorbelor prin lucruri și zăpezi —

dar peste toate țara acum desăvîrșește în aurite steme ideea ei de timp

În vis

Să te lovești în vis de-un zid albastru să cazi în luciul frigului atunci cînd ea coboară pleoapa peste tine și nu mai poți în gol să te arunci

rămăs în lacra ochiului precum un simbur de umbră în lumină să te strecorei în rostul lumii doar cînd visul spre trezie se înclină

Peste culmi depărtate

Transparenta omidă a toamnei trecînd peste culmi clătinate mereu depărtarea îi cade în ochiul întors spre cetate

ecoul e-o pasăre mută și cum aș putea să mă bucur sunt veacuri împinse deasupra cu netede aripi de flutur

în ochiul omidei rotund s-așterne odihna în toate dar cînd de tirziu va ajunge la singura noastră cetate

Ion PACEA :

„Natură statică”

mențiuni critice

G. IBRĂILEANU: Adela

— **Adela** de G. Ibrăileanu ajunge la cea de a V-a ediție (numai?) marcînd totodată titlul numărului o sută tipărit de Editura „Eminescu” în colecția „Romanul de dragoste”. Inițierea acesteia a strînit, poate îndată după lansarea ei, unele zimbete de superioritate sau cîte un rictus sceptic. După o sută de cărți apărute, se verifică însă nu numai popularitatea pe care colecția o merită, ci și coexistența posibilă și viabilă, a acestui criteriu de selecție a romanelor cu calitatea artistică și cu țînta intelectuală. În adevăr, cele mai multe, dacă nu toate operele care ilustrează specia romanului, la noi ca și în alte literaturi, descriu, dezbate sau caută aspecte noi în complicatele și eternele avataruri ale celui mai general și poate celui mai uman sentiment, dominant la ființe: dragostea. Nimic de disprețuit deci și nimic de persiflat în această disponibilitate care a generat și generează încă, desigur, în funcție de experiența și de talentul autorilor, marea literatură a lumii. Este, de altfel, semnificativ că, în timp ce antiromanul dă semne de inexorabilă secătuire, iar violența, cinismul și toate aspectele așa numitelor demitizări intenționate păreau a da măsura unei crize a umanismului dezangajant — prin posesiune, egotism, marasm etc — în același timp, la noi, și nu numai la noi, romane ca **Manon Lescaut** sau **Paul et Virginie** — pînă la opere de Maupassant, Dumas, Gide sau Mauriac află o audiență intensă, mai ales printre tineri. Cărțile publicate în tiraje mari de editura menționată și totuși epuizate sînt o dovadă peremptorie.

Adela — uncol roman al criticului de prestigiu care a fost Ibrăileanu descoperă tineretului nuanțe aproape inedite, astăzi, ale unui erotism stăpînit în manifestările ce străbat în afară. Conduita reticentă a principalului personaj, supusă analizei paralizante aproape, departe de a conduce, în cazul cadragenarului Emil Codrescu la misoginism și izolare, dă măsura delicateții sufletești și a prieteniei generoase care poate innobilă iubirea. Însă eroul lui Ibrăileanu, care ni se descoperă, în cea mai mare măsură, prin insistența introspecției, trăiește nu numai complexe bărbatului apăsător de maturitatea vîrstei, ci și pe ale intelectualului de o candoare lucidă, absorbit de un demon analitic de care, în alte planuri, dar chiar și în acesta numai personajele lui Camil Petrescu mai aveau a

fi dominate. Este un aspect ce merită a fi luat în considerare, într-o viitoare, necesară, reevaluare a cărții pe care G. Călinescu o consideră „cel mai bun roman analitic românesc”. Acțiunea Editurii Eminescu „îngăduie, acum, adîncirea unei asemenea perspective”.

FLORIAN GRECEA: Profesorul de dans

— **Profesorul de dans** de Florian Grecea (Colecția „Sfinx” a Editurii Militare) respectă rigorile prozei care și propune dezlegarea enigmelor criminalistice. Calitățile literare ale lucrărilor ce țin de această specie atît de mult căutată de publicul larg decurg mai ales din potențarea concentrată a acțiunii, epuizînd toate ipotezele cazului, pînă la evidența adevărului constituind de obicei și o surpriză. Cu cît soluția este mai puțin așteptată, cu atît suspense-ul este mai de efect. Florian Grecea stăpînește bine tehnica unei asemenea narațiuni care, în cazul său, nu plătește tribut facilității sau nalivității. Literaturizarea este, pe drept, evitată, faptele relate respectă veridicitatea ambianței provinciale, a oamenilor, implicați sau nu în actul criminal săvîrșit contra unui magistrat aflat la pensie, după cum este respectată și logica demersurilor întreprinse de organele anchetatoare. Narațiunea cîștigă prin abordarea unor situații și împrejurări actuale, aflînd și resursele menite a schița, fără nepermise insistențe, atmosfera. „Mina” autorului este formată și în sensul cunoașterii oamenilor din diferite medii, creionînd remarcabil cîteva siluete umane din linii ce dobîndesc semnificație pe parcurs, prin acumulare. Dincolo de aceste calități, se cuvine semnalată sublinierea, fără nici o ostentație, a devotamentului, pasiunii și ingeniozității anchetatorilor, căpitanul de miliție Dicu și cele două ajutoare ale sale. Cartea se citește, de aceea, cu interes crescînd, cu atît mai mult cu cît faptele nu sînt situate în medii exotice, ci apropiate vieții de toate zilele. Cu un alt titlu, probabil, suspense-ul ar fi cîștigat, lectura devenind mai pasionantă. Faptul însă că romanul se numește **Profesorul de dans** este de natură să deconspire prematur criminalul, deoarece, pe baza unei elementare logici, cum intră în acțiune acel Ferdinand Pasăre despre care aflăm că are tocmai această profesie, personajul devine dubios, prin simplul fapt al raportării la titlul cărții.

N.B.

STAN VELEA: Paralelisme și retrospective literare

Paralelisme și retrospective literare de Stan Velea (Editura Cartea Românească) conține cercetări de literatură comparată și de literatură română, diriguite — cum spune autorul lor — „în jurul a cîtorva nuclee care hotărăsc centrele de greutate ale cărții”. Specialistul se consacră aprofundării raporturilor româno-polone în domeniul scriiturii artistice. Cunoscător înzestrat al celor două culturi, încearcă elucidarea paralelismelor, interferențelor sau înfrîririlor dintre ele, reliefind, fără pretenții erudite, stadiul actual al investigațiilor.

Am putea spune că se disting trei direcții în analizele angajate de Stan Velea. Mai întîi reia cîteva din problemele vechi, aducîndu-le cu bibliografia la zi. E vorba de studii ca **Reymont și Rebreaun** sau **Pavel Dan și Reymont**, stabilind, ca și altădată, că nu avem o influență a scriitorului polon asupra celor români, ci doar simple apropieri produse de tematica asemănătoare.

În al doilea rînd se situează studiile despre autori polonezi, adevărate micromonografii pregătitoare pentru sinteze ulterioare. În acest grupaj s-ar număra cercetările despre Zeromski, Wl. Broniewski, Sl. Mrozek și Danuta Bienkowska. Permanent străbate grija pentru a lămuri legăturile acestora cu alte literaturi, grija devenită finalitate principală în lucrări de tipul **Romantismul polonez în perspectivă europeană** sau **Motivul „Mazepa” în literatura romantică**.

A treia secțiune de studii din cartea lui Stan Velea abordează cîteva chestiuni de literatură română. Se ia în discuție bogata publicistică a lui Coșbuc, neglijată de alți cercetători, sau se sondează orizontul imaginativ al poetului în cultivarea tematicii istorice. G. Călinescu, ca romancier, se profilează prin prizma concepției lui despre rosturile intelectualității în societatea mai veche și mai nouă.

Lucrarea lui Stan Velea reprezintă o contribuție într-un domeniu în care sînt încă atîtea de făcut. Pînă nu de mult cercetările pe tărîmul literaturii comparate se îndreptau cu predilecție spre creația din limbile de circulație universală. Autorul recentului volum depistează paralelisme și legături între literaturi și opere mai puțin studiate de specialiști.

Ion TIBA

MARICA FILIMON,

asistentă farmacie, 27 ani, Spitalul „C. I. Parhon“

— Cînd ați optat pentru farmacie ?

— Copiii au una scuară poate două dorințe; de obicei ele sînt profesii „eroice“; artistă, cosmonaut, aviator, căpitan de vas... Ele nu se pot numi opțiuni. Soțul meu visase să se facă marinar ! Dar a ajuns tenor la Opera de Stat. Cred că nu se poate vorbi despre o reală opțiune pînă în clipa maturității, cînd, uneori, ți-ai însușit deja una, sau măcar ți-ai ales-o. Pentru mine momentul dificil a fost după terminarea liceului. M-am căsătorit. Am avut un copil și mi-am spus că șansele de a rămîne la Iași, urmînd cursurile școlii de farmacie, erau mai mari. Azi mă întreb „cu toată seriozitatea ce altceva aș fi putut alege mai nimerit.

— Există o opțiune profesională în funcție de sexe ?

— Firește. Toată lumea face așa. Acum de exemplu se recrutează femei pentru a deveni șoferițe. Tot așa li s-ar putea cere bărbaților să devină buche. Cred că există aptitudini specializate biologice și că nu slujește la nimic să amestecăm una cu alta. În societate fiecare își are rolul și locul său, bine determinate. La ce bun ca taxiul să fie condus neapărat de șoferițe ?

— Am constatat o anumită manie pentru medicamentele de import. Cum vedeți aceasta ?

— Propriu-zis nu e o manie, ci o iluzie. Anume că medicamentul străin e mai eficient. Adică, dat fiind că e obținut mai greu, că vine de departe, că se vinde la un preț mai ridicat, trebuie să fie neapărat mai puternic și mai eficient. Acesta e mitul. Omul cere medicamentul străin, eu spun că există un echivalent românesc cu efect similar și atunci solicitantul este nemulțumit. Nemulțumit nu pentru că ar fi verificat produsul românesc, ci pentru că dacă îl găsește așa ușor își închipuie că nu e bun. Asta e optica, oricît i-ai explica, îi vine greu să creadă altceva. În afară de aceasta, mulți fac abuz de medicamente. Într-o noap-

Trei tineri despre :

PROFESIUNE — PERSONALITATE

„Firea omului este astfel alcătuită, încît el nu poate ajunge la desăvîrșire decît muncind pentru desăvîrșirea semenilor săi, pentru binele lor“.

KARL MARX

(Reflecțiile unui tînăr la alegerea profesiei)

te, cînd eram de gardă, a venit un cetățean în astfel de stare, drogat cu alcohalmine. Dorea să mai cumpere 10 fiole...

— Dar medicamentul solicitat există întotdeauna ?

— Sînt cazuri cînd deficiențe în rețeaua de organizare și aprovizionare face ca aceste neajunsuri să se ivească. Uneori fabrica nu-și respectă termenii de livrare.

— Cum vă petreceți ceea ce se cheamă timp liber ?

— Am doi copii, și asta nu face necesare prea multe precizări. Uneori mă duc să-mi văd soțul în vreun rol nou. Citesc nu prea mult și nu prea variat. Romane de dragoste „cît cuprinde“.

— Profesiunea vă oferă satisfacții ?

— Puține satisfacții se pot compara cu cele pe care ți le oferă profesiunea. Nu e nimic demagogic în ceea ce spun, dar e mai greu de concretizat. Cred că satisfacția profesională o simți pur și simplu, nu o poți transmite prin vorbe altcuiva, e o trăire specifică.

MIHAI SIMION,

26 ani, operator la turnul de control, stația de cale ferată Iași.

— Ce considerente au determinat alegerea profesiei ?

— Se zice că C.F.R.-ul, din punct de vedere al organizării, și disciplinei, este a doua armată a țării. Mie nu mi-ar fi displicut să fiu nici militar, dar după terminarea liceului am dat examen la școala de impiegați C.F.R. Condițiile de studiu erau excelente. Armata am făcut-o tot la C.F.R. Considerente ? Nu poți ști cu foarte mare exactitate de ce ai făcut asta și nu cealaltă. Pe mine m-a interesat meseria și sînt departe de a-mi fi pierdut interesul pentru ea. Lucrez cu un echipament ultramodern, luminoschema, care execută controlul automat al zonei stației și calculează în cîteva secunde ceea ce în vechile condiții necesita cam 10 minute, ca să nu mai vorbim de precizie.

— Ați mai îndeplinit și alte sarcini la căile ferate ?

— Am fost impiegat la Ruginoasa, Holboca, Piciorul-Lupului. Am fost șef de tren pe ruta Hir-lău-Iași. Rută „greă“ pentru că descopream uneori călători frauduloși. Motivau că au pierdut biletul, că n-au timp să scoată, că biletul era la un prieten care tocmai coborise. Odată, unul beat, cînd i-am cerut biletul, s-a răstîit la mine. Unii luau mici „atenții“ de la astfel de călători, pentru a face uitată „întîmplarea“. Eu am fost foarte „neînțelegător“ în privința aceasta.

— Tovarășul Aurel Drăgan, secretarul organizației de partid imi spunea că există la dv. o puternică organizație de tineret, că accentul se pune pe înlăturarea indisciplinei de orice fel.

— Așa este. Avem și o secție a Universității muncitorești cu 500 de cursanți. În cazul actelor de indisciplină implicative sînt judecați de colectiv, primindu-și pedepsele meritare.

— Ai pleca din C.F.R., Mihai Simion ?

— Numai dacă m-aș plictisi de ceea ce fac acum. Dar nu e cazul.

Și apoi aici simți acea satisfacție pe care ți-o dă răspunderea că de tine depind vicțile altora.

IOAN CARP,

maistru mecanic, Fabrica de confecții—Iași

— La 26 ani, maistru mecanic ?

— De ce nu ? Mi-a plăcut întotdeauna să șurubăresc. Cînd aveam motocicletă o desfăceam de 2—3 ori pe săptămînă. Mi se părea mereu că ceva nu e în regulă. Un timp, mai demult, mă luașem cu niște băiețandri din cartier cu care ne țineam de prostii, mergeam la baruri, acostam fete. Apoi s-a petrecut o schimbare. Fabrica m-a trimis la Sighișoara, la „Nicovala“, o școală foarte veche, de tradiție muncitorească, din care au ieșit meseriași adevărați, și oameni pregătiți pentru viață. Un director, pe care-l voi stima întotdeauna, conduce școala de 40 de ani. Cînd m-am întors din armată m-am căsătorit. Eram vecin de vreo șapte ani cu actuala mea soție, iar vreo patru ani ne-am plimbat, am fost prieteni, cum se zice. Tot în perioada asta am fost primit în partid.

— Ce a însemnat pentru dumneata acest lucru ?

— Iată ce : abia mi se născuse primul copil și fabrica a solici-

tat oameni pentru școala de maiștri de 3 ani la București, fără scoaterea din producție. Programul de lucru era cel obișnuit; 8 ore. Se ducea cine voia, cu alte cuvinte cine credea că rezistă. M-am dus. Printre picături am activat la brigada artistică și la echipa de dansuri. Aici am întemeiat orchestra fabricii. Cam atît.

— Cum ai regăsit Iașul la fiecare revenire ?

— După fiecare plecare simțeam cît îmi lipsește. Poate că Bucureștiul are mai puține ulițe desfundate și mai multe specialități de băuturi răcoritoare. Eu însă n-aș pleca din Iași. Aici mai vezi un cunoscut, aici te-ai învățat cu tramvaiele, dacă nu e bere la „Iașul“ știi că nu-i necesar să te mai deplasezi în altă parte. La București e prea multă lume. Multe se schimbă și la Iași, dar orașul rămîne același; cînd te întorci de undeva simți că este același oraș pe care l-ai lăsat și că te așteaptă. Mi se pare că am citit chiar ceva asemănător scris de o femeie pe care nu știu cum o cheamă.

— Cum răspunzi la solicitările profesiei ?

— Ce să spun ? Ne achităm cu toții, dar unii factori răspunzători suferă de birocrațism cronic. În întreprindere, secția mecanică e trecută pe planul doi, deși numai cu utilaje în bună stare de funcționare se realizează producția. Mai bine să se ducă mașina pentru niște papiote la Bîrlad decît să care din Bucium piese de schimb. Problema nu-i numai a noastră; cumnatul meu, care lucrează la Frigorifer, s-a accidentat în timpul producției. După ce rana de la picior i-a fost cusută la Spitalul de urgență, la 2 zile, ea a necesitat schimbarea pansamentului. Bun, s-a dus la urgență unde i-o cususeră. I s-a spus acolo că, lucrînd în industrie, trebuie să meargă la Policlinica industrială. De aici l-au trimis la Spitalul de urgență, înapoi. La Spitalul de urgență i se scrie pe bon : „Se va pansa la Policlinica 1 întrucît Policlinica industrială refuză să panseze“. Policlinica 1, îl trimite înapoi la Policlinica industrială. Sfirșitul poveștii : omul și-a cumpărat fașă și nevasta l-a pansat. Cum s-a priceput.

— Cum vă va găsi sfîrșitul cîinului ?

— S-a planificat să-l realizăm în 4 ani și 3 luni și avem toată certitudinea că o vom face. În producție se ivesc la tot pasul greutăți, dar înseamnă să nu fii pregătit a le întîmpina dacă-ți faci din ele o problemă. Mie chiar, aș putea spune, îmi face plăcere cînd se ivește ceva deosebit care necesită rezolvare imediată.

Interviuri consemnate de Ioana SOLESCU

POȘTA LITERARĂ

M.J. — Remarc subtilitatea dedicației : „Soției mele“ — după care versurile sînt cît se poate de firești : „Pe-ntinse meleaguri, la gură de rai, / E o țară frumoasă plină de har / Al cărei contur urmărit cu privirea / Dă impresia unui falnic stejar“. Îmi place mai ales acest „contur urmărit cu privirea“ care „dă impresia...“.

C.G. — Vaslui : V-aș răspunde : încă nu am primit scrisoarea dv. Dar am primit-o. Iată cîteva reflecții amare din Urme din vremuri roze : „Gura ta dulce s-a înfruptat din mincună / Și de furle a țipat în desfrîu / Brațele tale au desfătat atingeri suave / Iar tu ai alergat / Pentru a-ți potoli dorințele inimii, / Cu seva / Din nectarul amar / Al nestatorniciei tale“. Să vedem ce mai urmează.

G.D. — București : Pentru sonoritatea rimei „Chemați-mă la voi, cînd zboru-mi urcă / ca răsucirea firului pe furcă“. Pentru ineditul corecției : „...cohorte de pripas / cu scjavii strînși în lanțuri și biciuiți la pas“. Așadar, sclavii nu erau biciuiți nici la trap nici la galop, ci la pas. Poate ați vrut să spuneți „biciuiți la tălpi“...

M.C. — Iași : „In ochii mei de-adolescent / Am citit ceva recent : / Dragostea de-a zidi poezii / Din adîncul vie mele“. Dar vă aflați încă sub sol.

ILUZIA — Vă recomand „Iluzii pierdute“ (după aceste versuri : „Vîntul îmi mușcă din răni / Sub sărutul lui sințele îngheață. / Nu mai pot fugi — dar... trebuie / Mă împiedic... cad... mă rostogolesc...“).

V.I.F. — Constatări ce nu par a fi detectate de un aparat liric : „Au căzut primele flori de măr / sărutînd covorul toamnei... / sclipîrî de beteală se scaldă-n lună / și liniș-

tea e atît de adîncă / încît aud tăcerea scrierilor / palat de fildeş al amintirilor“.

G.B. — Deși vă arătați din ce în ce mai sigur pe unelte, o izbucnire din Jocul săbiilor divulgă că nici dumneavoastră nu sînteți multumit mereu de ceea ce vă iscă lira : „Iar lira s-o izbesc de ramul meu umbrat / De vreme copiată în cerul din fîntînă“. Și apoi, sînteți într-o vecinătate care nu vă avantajează — cu Ion Barbu („Sub pleoape ferecate stau mîntuite ploii“ amîntește instantaneu de „Trecute prin oglindă în mîntuit azur“) și Tudor Arghezi („Ca să-l redau naturii corola înapoi“ este foarte aproape de „Ca să o dăm întregă țării înapoi“).

GEORGE G. — Dacă nuntașii sînt cu chef, autorul trebuie să-și păstreze luciditatea și să nu uite aspectul frumos al „lucrării“, scriind : „De-abia veneam să ne distrăm; ce ne putea trece deosebit prin inimă ? Drumul maroniu, de un aspect frumos, pregătit pentru asfaltare“. O fi avînd drumul aspect frumos, dar proza dv. — nu.

FLORIN CUC — Desigur, nu e lipsit de interes să aflăm ce cred păsările despre artă : „Ce e o epocă a artei într-un veac ? / Gîndește un mătăsar, purtînd semeț un coc ; / ce-l o statuie — bibelou ling-un hamac ? / spune o privighetoare, fugindu-și micul cioc. / / Acestea-s scame-n rdum spre Alexandrii / pe firele întinselor destinderi / și joc de patinaj pentru copii / peste ghețari cu pulbere-n armîndeni“. ș.a.m.d.

DORU BOLIAȘ — Iată și secretul longevității : „Cînd ai băut din clondirul cu gust amar / încearcă să ajungi la un liman, / nu lăsa ca aburii singurătății / să-și pună gheara pe sințele longevității“.

E.K. — Versul anului : „Un om / își ascute cuțitul / pe polizorul / din gîful porcului“.

A.A. — Avaturile lui Eros : „S-au copt inimile în clipele noastre / Și-n căsuțele de cîtină... / În ziua și noap-

tea despoticei posesiuni / Sub zodia infloritului / Candela albastră arde din străbuni / Izvorul cuvîntului“.

MAGDA R. — Marin Sorescu nu mai e sigur printre parodiști : „Coaboară-te cerule / Pe Pămînt / Adună-ți norii și ploile-n jos / adă și stelele / Să le lumineze tăcute, cărările — Și, / Mai adă cu tine și fulgere, tunete / Să le avem la nevoie / Aici“.

ANA A. — „Cenușie / Ca o coadă de pisoi / M-a privit inserarea... Într-adevăr, „cine a spus că scrisul e un blestem a avut dreptate“.

H.I. — Este greu să fii fabulist („Lupului îi cam plăcea să tragă la măsca. Cînd Vulpoiul se prezentă în fața lui, deabia ieșise de la crîșma lui preferată, unde se distrase cu un grup de prieteni...“).

N.N. — Chiar și un laureat are momente cînd e în... pom : „Mamă, sînt fericit că sînt om, / poate-nainte de a fi eram pom / din taina celestului pîntec / dumneata m-ai chemat printr-un cîntec / descult am venit și de-aseenea gol...“. Bine că nu ați venit îmbrăcat

MARIANA C. — Deși Ascult cum bate ploaia-n geam este citabilă întru totul, nu voi transcrie decît o strofă : „Ascult cum bate ploaia-n geam / Cad picăturile pe ram / Și vîntul suflă printre tei, / O, vino închipuire să mă iei“.

MIHAI L. — Lăudabil interes pentru valorificarea moștenirii culturale : „Spre adîncu vremii te aplaci și te Sevă literară de la Dosoftei / După-ai treilea și jumătate veac / Încă ne trimite visul unui dac / ... / Dacă vreau hrisovul vechi să-l mai ascult / Aflu despre al nostru poet cult... / Și a vrut să facă sincer un portret / Celor ce-n născuți alcea get-beget“.

ȘTEFAN CEL MARE,

un nume

care străbate

veacurile

În cadrul luptei desfășurate de-a lungul milenarei sale istorii de poporul român, pentru libertate și independență națională, personalitatea lui Ștefan cel Mare ocupă un loc de prim plan. Aparținând deopotrivă istoriei, dar și legendei, el a rămas în conștiința neamului ca simbol al eroismului, înțeles în toate ipostazele sale. O confirmă din plin domnia lui de aproape jumătate de veac, — una din cele mai frumoase pagini din istoria neamului nostru.

Din neuitată primăvară a anului 1475, când a luat domnia Moldovei, și până în acel dureros iulie 1504, Ștefan cel Mare a stat cu sabia în mână la „Poarta Orientului”, apărând nu numai libertatea și independența acestui pământ, ci întreaga linie apuseană a civilizației europene. A venit tânăr la tron, găsind o țară sfâșiată de lupte interne, umilită și îngenunchată de dușmani. A fost, spune N. Iorga, „înaintea de toate un ziditor de țară”, deși în epoca în care a trăit „singele omenească se vărsa larg... N-a venit anume ca să facă războaie. Ele i-au fost impuse”. Pentru a apăra ființa națională a Moldovei amenințată de politica expansionistă a puternicilor vremii, a organizat armata ca pe o singură armă, a cărei menire era să învingă mereu în numele acestui deziderat. În fruntea ei a bătut toate drumurile țării și nu a avut liniște nici odihnă până când nu au aflat cu toții, prietenii sau dușmanii, că drumurile spre Moldova, atunci când sînt făcute în fruntea oștilor, sînt fără întoarcere. Și-a însemnat domnia cu victoriile de la Baia, Lipnic și Căderii Cosminului, dar mai presus de toate stă marea bătălie de la Vaslui din 10 ianuarie 1475, simbol al dirzeniei în apărarea independenței naționale. Pe valea Birladului, la sud de Vaslui, au așteptat moldovenii oastea otomană invadatoare al cărui număr, cum spun cronicile vremii, se ridica la 120.000. Calitățile militare ale domnului, curajul și jertfa poporului constient de necesitatea apărării țării i-au adus biruința. Din numeroasele mărturii despre această victorie, nimic mai convingător și lipsit de părtinire ca aprecierea cronicarului turc Sead-Ed-Din: „A fost un teribil măcel și puțin a lipsit ca să nu fie cu toții tăiați (turcii „n.n.) în bucăți și numai cu mare greutate Soliman Pașa și-a scăpat viața prin

fugă”. Prin răsunetul avut în Europa, prin consecințele militare și politice, bătălia de la Vaslui se număra printre marile evenimente europene, făcînd dovada, în fața lumii, a dragostei față de țară a moldovenilor și consacîndu-l pe Ștefan cel Mare în rîndul marilor comandanți de oști, adevăratul conducător al luptei antotomane, după aprecierea sinceră a cronicarului polonez Dlugosz: „După părerea mea el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpînirea lumii și mai ales funcția de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărîrea creștinilor”.

A ținut într-o mînă sabia și în cealaltă mistria și, în puținele ceasuri de liniște, a împodobit țara cu ctitorii ce-au străbătut veacurile pînă în zilele noastre, chiar dacă uneori sub zidurile lor au ars focurile dușmanilor și mîini de hoț au pîngărit aceste locuri atît de dragi nouă. S-a identificat cu aspirațiile poporului, pe care l-a servit cu devotament și credință pînă în clipa în care, împovărat de ani și suferință, s-a stins din viață, marți 2 iulie 1504, în cetatea Suceava. De aici l-a însoțit poporul pe ultimul său drum spre locul de liniște și odihnă de la Putna. Pentru modul în care și-a pus inima și sabia în slujba țării, poporul l-a numit pe drept cuvînt, Ștefan cel Mare și Sfînt, iar în scurgerea neîntreruptă a timpului, numele său a străbătut glorios pînă azi.

Sărbătorind, în acest ianuarie, 500 de ani de la victoria de la Vaslui, ce ne statornicea indepen-

dența, conștiințele tuturor românilor se îndreaptă într-un adevărat pelerinaj spiritual spre mormîntul de la Putna, deasupra căruia arde necontenit o flacără, simbol al conștiinței naționale, ce nu s-a stins niciodată. Doar cînd țara a fost călcată de armate străine sau părți din trupul ei au fost instrăinate, această flacără a pîlîit a minie și a durere. Astăzi, în anii tuturor impulsurilor, ea arde cu o intensitate crescîndă. Și nu poți să nu legi trecutul glorios al strămoșului de prezentul care vibrează în cuvintele pline de patriotism ale secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Cu adîncă emoție am vizitat mănăstirea Putna, unde se află lăcașul de veci al celui ce a fost gloria Moldovei, scut de apărare al gloriei străbune, Ștefan cel Mare, erou legendar a cărui luptă și activitate închinată libertății și neatinării patriei și poporului, împreună cu alții mari domnitori ai țării stă la baza făuririi României”.

De aceea, ori de cîte ori ne vom abate pașii la Voroneț sau Suceava, dar mai cu seamă în fața mormîntului de la Putna, prin inima noastră a tuturor să treacă verbul de foc și lumină a lui Delavrancea: „Țineți minte cuvintele lui Ștefan care v-a fost baci pînă la adînci bătrînețe... că Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu e a voastră, ci a urmașilor voștri și a urmașilor urmașilor voștri în veacul vecilor...”.

Anghele POPA

Un portret mai puțin cunoscut al lui Ștefan cel Mare desenat de Gh. Asachi după o frescă azi dispărută.

Ecoul european al luptei de la Vaslui

Dezastrul suferit de imensa armată turcească în ziua de 10 ianuarie 1475, între dealurile împădurite de la confluența Racovei cu Birladul depășește, prin semnificația lui, cadrul istoric regional, el înscriindu-se încă de atunci, și pentru totdeauna în istoria universală; de altminteri apriga confruntare militară dintre turci și moldoveni, nu a avut un caracter local nici chiar în faza preparativelor diplomatice care au precedat-o. Ceea ce însă marea domn moldovean a înțeles încă dintru început, anume că Moldova este „poarta creștinătății” în drumul turcilor spre inima Europei, capetele încoronate ale continentului n-au reușit să înțeleagă decît după ce un mare conducător al unei țări mici le-a dat un exemplu copleșitor printr-o strălucită victorie împotriva unei forțe militare uriașe pentru acele vremuri. Lupta pentru neatinarea Moldovei, precedată de altele susținute tot de români pentru aceeași independență statală, se înscrie încă înainte de a avea loc, într-o acțiune amplă, dar discontinuă și lipsită de forță de unitate a Occidentului Europei de stăvilire a iureșului militar otoman pe acest continent.

Vestea biruinței lui Ștefan s-a răspîndit repede în întreaga Europă prin solii, scrisori, circulare, cronici contemporane etc. Toate izvoarele străine sînt unanime în recunoașterea vitejiei moldovenilor și a însemnătății acestei bătălii. Dezastrul armatei turcești este recunoscut chiar de cronicarii turci. Kemal pașa Zade scrie, de pildă „Nelăsîndu-i să se apropie pe ostașii (turci n.n.) care se duseseră, acolo, el (Ștefan cel Mare, n.n.) a tras asupra lor cu tunuri, cu arcuși și cu zemberecuri. De cele două părți ale sale se aflau păduri încît nu era cu putință să se treacă în spatele lui din nici o parte, iar din față nu se putea merge deloc spre el. De aceea, oastea nu putea să se împotrireaască tunurilor și loviturilor sale de puști”. După

ce au lăsat pe cîmpul de bătălie peste 40.000 de morți, turcii „abia căutau prilej de fugă; ... ei s-au împrăștiat de tot și a fost cauza înfrîngerii și a celorlalți. Părăsînd lupta și măcelul, au fugit astfel încît nici nu s-au mai uitat îndărît; nici nu era chip. Ei s-au călcat în picioare unii pe alții ca niște turme de oi”. „A făcut acolo mulți martiri și foarte mulți au rămas prizonieri”, scrie un alt cronicar turc, Nesri. În același sens se tînguie și văduva sultanului Murad al II-lea: „niciodată o oaste turcească n-a suferit o astfel de înfrîngere”. Întrădevăr, de la bătălia de la Ankara (1402), turcii nu mai cunoscuseră asemenea dezastru.

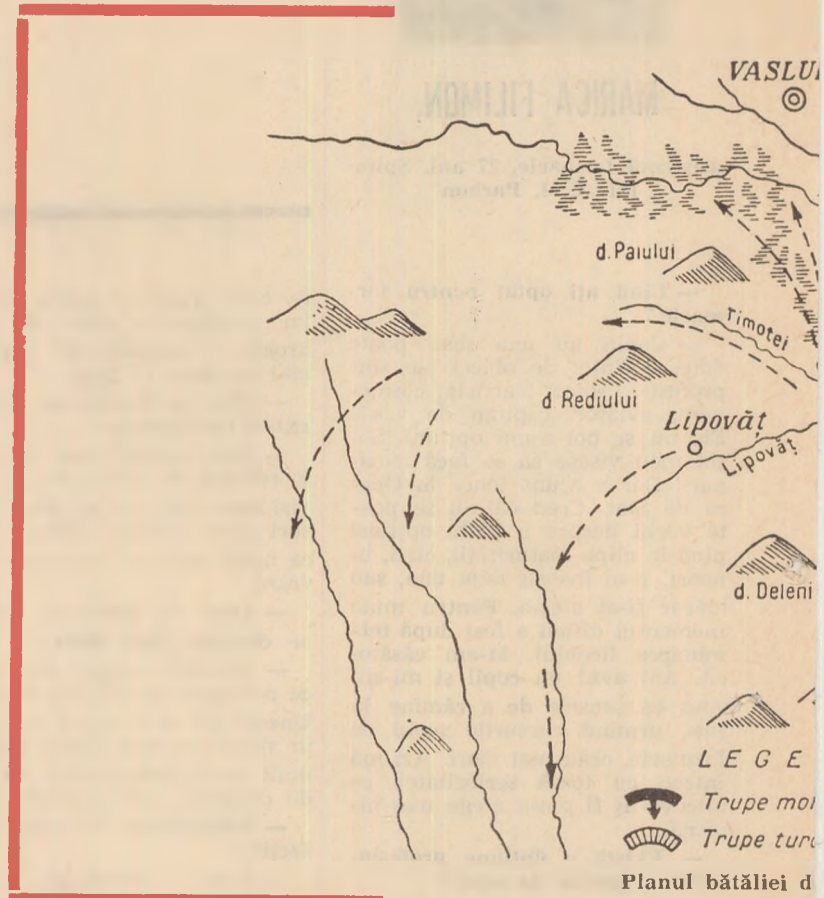
Relatăriile izvoarelor occidentale contemporane sînt și mai elocvente în această privință. „Niciodată un comandant n-a fost în așa chip înfrînt — se menționează în scrisoarea din Buda. Dumnezeu a dat victoria domnului Moldovei și ei (turcii, n.n.) au pierdut acolo averi atît de mari, încît se zice că nu s-ar putea spune”. „Cea mai mare parte din oamenii pe care îi avea sultanul au fost sau morți sau făcuți prizonieri” scrie Leonardo. „Au fost înfrînți și puși pe fugă — consemnează Analele venețiene — și în toată ziua aceea și noaptea și pînă la miezul nopții celeilalte zile, n-au încetat să ucidă pe turci, așa că mai toți au pierit și puțin au scăpat”. Urmărirea turcilor, o știm din analele interne, a durat aproape patru zile „de marți pînă vineri noaptea”, pe un mare noroi, „așa încît moldovenii, „care aveau cai mai înalți” au decimat pur și simplu resturile armatei turcești. „Și n-au fost numai ucși — se spune într-un alt izvor contemporan —, ci un mare număr s-au înecat în apa Siretului”. Nici unul din izvoarele europene menționate nu poate fi suspectat de părtinire din

I. CAPROȘU

(Continuare în pag. 6)

PODU-Î

500 de ani de la r

În plină expansiune spre nord, după căderea Constantinopolului, imperiul otoman se întindea în Balcani, amenințînd grav Europa centrală. Atunci Moldova devine, sub Ștefan cel Mare, un baraj împotriva stăpînirii turcești.

Stabilind legături cu Uzum-Hasan, șahul Persiei, asigurîndu-și indirect sprijinul lui Matei Corvinul, ca și liniștea din partea Polonilor și apelînd totodată la Papa Sixt al IV-lea („ca împreună cu ceilalți preaputernici regi și principii, să se silească astfel ca... noi, nu singuri, ci cu ajutorul acelor principii să putem duce războiul pînă la capăt”), Ștefan respinge, în 1474, condițiile de pace ale sultanului Mahomed al II-lea (să plătească tributul și să cedeze Chilia și Cetatea Albă). Instalînd în Muntenia un domn credincios cînd intrau în țară cei 120.000 ostași ai lui Soliman, comandantul oștilor turcești europene, cu ordin să readucă Moldova sub ascultarea Sultanului, Ștefan se pregătește de luptă.

Rămas însă singur în fața primejdiei, fără vreun ajutor efectiv din afară, Ștefan cel Mare își strînge în grabă „oastea cea mare” compusă din 40.000 de oameni slab înarmați, țărani care fuseseră luați aproape direct de la plug, 5.000 soldați unguri și 2.000 de polonezi, cum arăta Karl Marx. Pustiind Țara de jos, se retrage pe apa Birladului pînă la Vaslui, în apropierea drumului mare dintre Siret și Prut, într-o poziție din care oastea moldovenească putea să apere drumul Sucevei, fie frontal, dacă turcii o luau pe apa Birladului, fie din flanc și din spate, în caz că turcii ar fi luat-o pe marea drum comercial din Valea Siretului.

Ținînd seamă de raportul de forțe (care era de 3 la 1), Ștefan concepe să dea aici o bătălie decisivă (la sud de Vaslui, unde se varsă Racova și Vasluietul în rîul Birlad, nu departe de Podu-Înalt, într-un loc strîmt și mlăștinos — între dealul Paui și Coastele Muntenilor care nu îngăduia turcilor desfășurarea și folosirea simultană a forțelor de care dispunea).

Pe la începutul lunii ianuarie 1475, Soliman trece Siretul și înaintează direct spre Birlad. De la Birlad, în condiții extrem de dificile, din cauza drumului care se desfundase în urma unui dezechet neașteptat și a unei neguri dese și umede ce acoperea întreaga vale, Soliman apucă spre Vaslui. În seara zilei de 9 ianuarie, armata turcească se oprește, probabil într-un sat foarte aproape de poziția ocupată de Ștefan cel Mare, fără a bănui însă nimic, a doua zi urmînd să-și continue marșul spre nord. Ștefan, informat de mersul armatei turcești, își ia ultimele măsuri și, în fața podului de lemn al drumului Birlad-Iași, punct obligatoriu de trecere a elementelor grele și a artileriei armatei turcești, de o parte și de alta a drumului așează pedestrima pe două linii (în care intră și 500 secui), oaste vitează și devotată de țărani liberi, dar în linia a doua numai pedestrima moldoveană. Inapoița sfîngei, probabil pe pantele împădurite, se afla Ștefan în fruntea unei rezerve puternice formată mai ales din călărimea pedestrită a vitejilor și boierilor săi. În celălalt flanc, ascuns printre sălcii, a fost instalat, mai dinainte de începerea luptei, un detașament de diversiune din buciumași și trîmbițași, care aveau să joace un rol de inducere în eroare a turcilor.

A doua zi dimineața, 10 ianuarie 1475, trupele turcești își încep marșul, și erau gata să treacă pe pod, cînd își fac apariția pe neașteptate trupele lui Ștefan. Văzîndu-le, trupele turcești din capul coloanei, spahiii, înaintau chiuiind spre pod, unde „ajung în strîmtoare de nu se mai puteau da înlături” (cum spun cronicarii), cînd încep tunurile lui Ștefan (avea vreo 20 tunuri) de pe cele două înălțimi să tragă cu putere. Dar fără a-și pierde îndrăzneala, spahiii, îngrămădindu-se necontenit, ajung să dea piept cu primele rînduri ale oștirii lui Ștefan. Lupta începută a urmat cu îndirjire din ambele tabere. Secuții au respins un moment pe turci, dar au suferit pierderi grele. Atunci, elementele de legegii, secui și poloni, decimați — au început să se clatine. În acest moment, firește critic, cînd dispozitivul de apărare al lui Ștefan fu pe punctul de a fi spart și Soliman lovea cu toată puterea și linia a doua, gata s-o strivească, deși țărani se apărau eroic, luptînd corp la corp, cu sulțiți, coase, măciuci și topoare, Ștefan, care urmărea și conducea lupta de la punctul său de observație, socoti că momentul loviturii decisive a sosit. La un semn al său, detașamentul de diversiune, ascuns în luncă, începu să sune din trîmbiți și buciume, iar tunurile descărcară

șapte îndre lunca cească împie și sfă tunur cu to

C

nu ir

caș

Ștefan

duri

și zd

ce se

neavî

de re

vale

care

mînzi

unul

oaste:

nici

asa

trime

rice)

„Num

pasal

tirziu

I

ine.

într-

liei.

prizo

pe tr

și n-

Siret

sfiu

nu f

mare

↑

mări

truc

azi

de l

zilele

Dupe

stăpi

cilor

lene,

pînă

mici

num

mult

Ștef

am

și P

teje

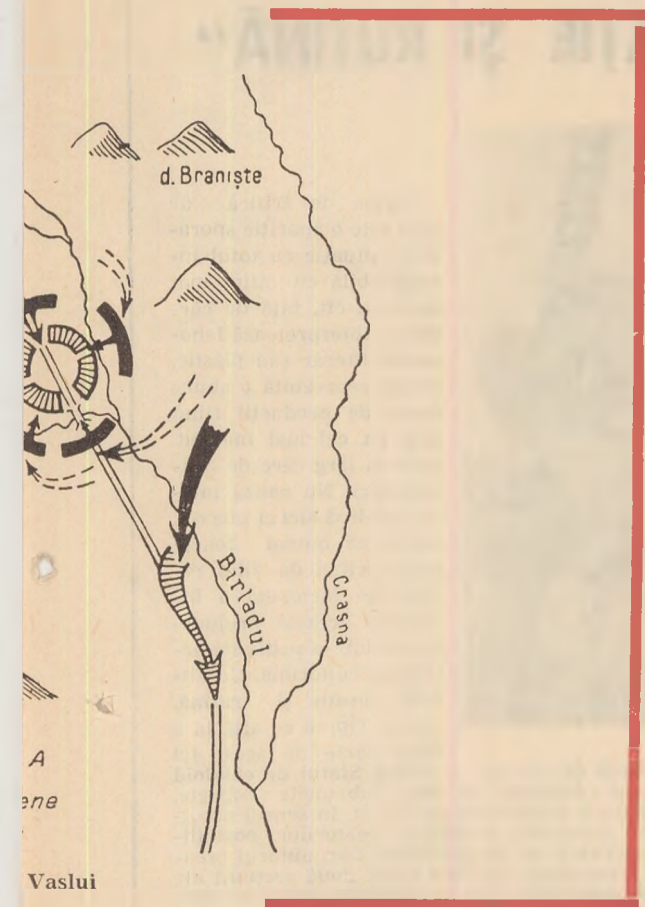
ajut

duș

i-am

INALT

area bătălie

„Deci Ștefan Vodă își alcătui iarași taberele la Vaslui — scrie Sadoveanu, extrăgând din mărturiile cronicărești faptele de atunci. Domnii și Craii veneau că vine primejdie numai asupra Moldovei deci au vreme de gândit. Să vedem dacă putem da învoire secuilor să intre în leafă la Moldova. Chiar dacă nu le dăm voie, secuii tot se duc, deoarece cunoscut bun ostaș și căpitan în Măria sa Ștefan Vodă și s-ar putea zice că-l socotesc ca pe un voievod al lor.

Pe când se spuneau vorbe la curți și se închinau pahare, Ștefan Vodă privea înaintea neinduplecată a lui Soliman-Beg Hadîmbul“.

La Vaslui ninge moale, fulgii se lipește de crengile copacilor și cerul a coborât peste pădurile dinspre miazăzi. Kincanica din campana sediului politico-administrativ a împietrit în zbor, ocrotind veghea voievodului de bronz, care, sprijinit în spadă, scrutează de pe soclu zarea Crasnei. „Alegătorii de la cetatea Crăciuna i-au adus vestea că navrapii au intrat pe drumurile Moldovei. Fîcurile de răzeși nu-i lasă și-i hărțuiesc, dar din urmă vine greul pământului...“.

La cinematograful „Modern“, în filmul lui Mircea Drăgan voievodul își adună căpeteniile la șiat de taină în spătăria curților de la Vaslui. Sint de fața Luca Arbore, portar nou al Sucevei, Hrean vornic, Mihai Spatar și Dajbog paharnic, Ulea Huru comis, Duma de la Horin, Dragoș pircălab de Roman, Hărman Neamțul și Tudosie Munteanu, Matiuș căpetenie de secu și cîți alții, uniți în a sluji Moldova în asemenea ceas de cumpană. Se pregătește ceea ce va urma în zorii lui 10 ianuarie 1457 cînd Ștefan Vodă văzînd negură deasă între codri și smîrcuri a hotărît unde anume va fi lovit Hadîmbul. Locurile, la Rahova, sînt înguste. Într-o parte smîrcuri mici amorfite, nici libere, în alta prăpăstii și sîhlă. Apa Birladului șerpuiește vicleană, descriînd capcane lacome de pașale, bei și bombarde cărate hăt din sudul Dunării. Aici va apune gloria lui Soliman și vor fi ingenuchiți în noroi Asan-Beg, Ali-Beg, Schender-Beg, Grama-Beg și toate căpeteniile de urdii pînă la 120.000.

În toil înclăstării s-a fost nimerit Ștefan lîngă un bătrîn baci care luptînd alături de feciori a căzut vitejește.

— Cum te cheamă, baciule, ca să-ți cinstim memoria? l-a întrebat Vodă.

— Ion.

— Ion și mai cum?

— Ion, atîta ajunge. Și s-a stins cu privirea spre valea în care fierbea cazanul morții. E unul din momentele semnificative ale filmului.

Urmașii de urmași ai Ionilor care au făurit apoteoza de glorie a celui 10 ianuarie 1475 s-au adunat la Vaslui, sub privirea semeată a voievodului de bronz, în dimineața acestui 10 ianuarie de după cinci veacuri. Au venit oameni din toate județele Moldovei în portul lor de acasă; au venit și secuii în stralele lor grave, frați de arme ai moldovenilor; s-au ridicat satele vasluiene, multe cu toponimia indicînd pîlcurile de oșteni împămînteniți atunci chiar pe locurile vitejei lor.

În cuvîntarea ținută la marea adunare populară de la Casa de cultură, tovarășul Gheorghe Tănase, prim-secretar al Comitetului județean de partid și președinte al Consiliului popular județean, după ce a evocat patetic faptele de armă comemorate, a subliniat:

„Această manifestare se înscrie în șirul numeroaselor acțiuni de cinstire a memoriei moldovenilor ce-au luptat în urmă cu 500 de ani pe aceste meleaguri în numele celor mai arzătoare idealuri de libertate și fericire.

Astfel, pe baza unei hotăriri a Secretariatului Comitetului Central al partidului, în diferite orașe din țară se vor ridica statui ale lui Ștefan cel Mare, din care o statuie ecvestră se va dezveli în acest an în comuna Munteni de Jos, în perimetrul luptelor de la Podul Înalt. De asemenea, a fost turnat un film artistic a cărui premieră a avut loc, zilele trecute, aici, la Vaslui. Hotărîrea mai pre-

VASLUI

1475-1975

un reportaj

de Aurel LEON

vede emiterea unui timbru jubiliar, organizarea de expoziții, simpozioane, sesiuni științifice și altele, precum și organizarea adunării festive de astăzi. De asemenea, Muzeul județean, care se va inaugura în acest an, prin exponatele sale, va înfățișa istoria Moldovei din perioada domniei lui Ștefan cel Mare.

Toate acestea arată grija conducerii partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, personal, pentru glorificarea trecutului de luptă al poporului român, care în îndelungată și zbuciumată sa istorie a fost nevoit să poarte nenumerate bătălii pentru păstrarea ființei naționale și a dreptului la o viață pașnică“.

Relevînd calitățile de tactician și strateg militar, de harnic gospodar, ce a lucrat pentru creșterea țării, de iscusit diplomat ale lui Ștefan, vorbitorul a evocat această figură legendară, preamărită, încă din timpul vieții de către popor; figura ce a inspirat nemuritoare opere ale unor iluștri creatori ca: M. Eminescu, M. Sadoveanu, V. Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu și alții.

„Pentru educația patriotică a oamenilor, îndeosebi a tineretului, la Podul Înalt are loc în fiecare an o manifestare cultural-artistică de masă, cunoscută sub numele „Neam de eroi“ iar la Movila lui Burcel, tot anual, se organizează manifestări culturale sub genericul „Legendă și actualitate“. În aceste zile, în județul nostru se organizează numeroase manifestări culturale de masă cu un puternic rol patriotic-educativ, care, omagînd eroismul străbunilor, vorbesc despre prezentul țării și despre minunatul ei viitor prefigurată cu atîta clarviziune de Congresul al XI-lea al partidului“.

Peste dealurile Vasluiului se așează o pojhîță de zăpadă. Ninge ușor; aceeași și ninsorea ca acum 500 de ani, cînd bei și feciori de bei prizonieri erau închinăți lui Ștefan în fața curților de la Vaslui. În filmul „Ștefan cel Mare —

Vaslui, 1475“ cei căzuți în captivitate imploră scăparea:

— Sintem bogați. Dăm oricît să ne lăsați viața.

— Dacă sinteți așa de bogați, le răspunde Ștefan oftînd greu, ce căutați în țărișoara mea săracă? Și nu i-a cruțat.

În județul Podului Înalt pămîntul încrîncenat atunci e muncit azi pașnic de peste 3500 tractoare, peste 900 combine, 1400 semănători și alte arme ale agriculturii. În județul apelor nebănuite actualul cincinal a realizat 3 acumulări complexe, 6 zone, s-au extins irigațiile de la 4 la 10.000 hectare și s-au executat lucrări de desecări și îndiguiri pe 18.600 ha. Valoarea investițiilor totale atinge anual la Vaslui 1,2 miliarde lei, conducînd automat spre crearea a peste 18.000 locuri de muncă noi.

În contextul dezvoltării economico-sociale a României în perioada 1976 — 1980 acest județ al vitejei de acum 500 de ani va cunoaște o dezvoltare fără precedent. Ritmul mediu anual de creștere a producției industriale va fi de aproape 20 la sută față de 9-10 la sută media pe țară, astfel că în 1980 Vasluiul va realiza o producție industrială de circa 13 miliarde lei, cam de patru ori mai mare decît cea agricolă. Cincinalul ce vine va aduce județului circa 30 noi obiective industriale și, deci, 25.000 noi locuri de muncă. De pildă, în orașul Vaslui se vor construi întreprinderile de cuplaje generale, de producere a utilajelor chimice, de lacuri și vopsele, aparate de măsuri și control, prelucrarea maselor plastice, fire și fibre poliesterice, țesătorie fire bumbac. La Birlad: o întreprindere aparate de măsură și control, țesătorie tip vigoma, o fabrică de abrazive și pietre de polizor iar F.R.B.-ul va urma la 47 milioane bucăți rulmenți anual. La Huși: o filatură, o fabrică de ciorapi, fabrică de nutrețuri combinate, centru de condiționare și îmbuteliere a vinului. La Negrești: o întreprindere armături din fontă, o filatură din fiecare cardac. Ie rest, o fabrică de lămpi și lustre la Murgeni, o unitate de confecții la Pungești, o fabrică de conserve la Fălcu, Murgeni și Codăești vor deveni centre urbane.

Agricultura urmașilor de urmași ai pîlcurilor de la Podu-Înalt, adică a celor care apar în filmul omagial de azi, aflînd din pădurea Bulboacă spre valea bătăliilor va dispune în 1980 de 4.400 tractoare și 709 mii tone îngrășăminte chimice, urcînd spre producții record. Președintele Ene Tătărus de la Berezeni, care a urcat la tribuna mării adunări populare după colegul său reprezentant al delegațiilor secuilor, a îmbrățișat nu doar aria cooperativei agricole pe care o conduce, ci întregul perimetru al județului care va primi în viitorul cincinal investiții mai mult decît dublu față de cincinalul actual.

Vestita spadă a lui Ștefan va fi așezată cu mînerul pe deluțul dintre satele Băcăuani și Secueni și cu virful pe asfaltul șoselei. Arhitectul I. Pascal a imaginat o amplasare simbolică a statuii ecvestre realizată de sculptorul Mircea Ștefănescu. Impresionantul monument, avînd o înălțime de 14 metri, va străluci locurile mării victorii de acum cinci secole, la capătul unei esplanade moderne tivite cu boschete și arbuști ornamentali. De la înălțimea colinei, destîns după încordarea din acel început de an 1475, Ștefan va lăsa impresia că dictează diacului de lătinie vestita sa carte dată în Suceava la 25 din ianuarie 1475:

„Noi Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu Domn al Moldovei, ne închinăm cu prietenia domniilor noastre tuturor cărora vă scriem; și vă dorim tot binele...“.

Vedere din Vasluiul de azi

Iftimie BARLEANU — „După Podu-Înalt (relief)“

ve asupra atacatorilor. Turcii, crezînd că de acolo se gîndea la oșterii moldovenești, își orientează forțele spre valea de băltoace și noroi a Birladului. „Atunci oastea turcilor scrie cronică, întorcîndu-se la glasul buciurilor și ndu-se în apă și luncă, și acoperindu-i și negura, tăia lunca să treacă la glasul buciurilor“. În același timp, răgînd asupra podului îl rup, și cei ce erau pe pod cad în apă.

Rezerva formată din țărani moldoveni, care pînă atunci eniseră deloc în luptă, Ștefan coboară prin pădure și se aruncă în luptă, atacă și înfrîng turcii. „Atunci repezi el însuși, spune cronică, în cele mai dese rînturcilor, cu oastea moldovenească cea mai aleasă, sparse pe pîgînii ce-i erau înainte. După aceea căzînd pe cei mîntuiți în luncă, făcu din ei un măcel îngrozitor“. Spahii oc de desfășurare, prinși în noroiul din mlaștini, izolați armatei, atacați din față și din spate de Ștefan în acea stă și mlaștinoasă, au fost nimiciți; iar restul turcilor, se angajaseră încă pe pod văzînd măcelul spahiilor, flămînci de frig și ceață („de o negură cît nu se vedea altul“) au fost zdrobiți. „Iar dindărăt, Ștefan Vodă cu cmită au lovit joi, ghenarie 10 zile, scrie Ureche, unde era loc de a-și tocmi oastea, nici de a se îndreptare, ci între ei tăindu-se mulți pieriseră, mulți prinși de pedes- fost... și pași și sîngeaci au pierit... și pusile (tunu- u dobîndit și steaguri mai mult de o sută au luat“... puțini turci au scăpat cu viață; au fost omorîte patru și fost capturate 100 de steaguri“ — avea să releve mai Karl Marx.

Strălucirea turcească este confirmată de toate izvoarele strălucite a comandant n-a fost în așa chip înfrînt“, spune cronică contemporană („de la Buda“) un martor al bătăliei a lăsat pe cîmpul de bătălie 40.000 morți și 4000 de steaguri, scria trimisul Venetiei, Paolo Ogniben. „I-au alungat de marți pînă vineri noaptea și i-au împușcat și bătut, oșterii numai ucîși, ci un mare număr s-au înecat în apa Birladului“, scria cronicarul polonez Dlugosz. Cronicarii turci nu se afirmă că „a fost un teribil măcel și puțin a lipsit ca să u toții (soldații sultanului) tăiați în bucăți și numai cu urmele Soliman Pașa și-a scăpat viața cu fuga“.

— adevăr, lupta de la Vaslui sau Podu-Înalt, cum i se spune, a fost una din cele mai mari victorii ale lui Ștefan cel Mare. Numeroase alte știri poloneze, italiene, cești și germane au răspîndit pretutîndeni vestea mării victorii a lui Ștefan care, în nu mai mult de trei zile, urci cu călărima, cu vitejii și cu hînsarii săi, îi goni pe turci și i-au trecut Siretul la Ionășești, unde se amintește și Vadul Turcilor“.

„Arbat demn de admirat, exclamă Dlugosz, evocînd lupta de la Vaslui, care cel dintîi dintre principii lumii a raportat în istoria sa o victorie atît de strălucitoare împotriva turcilor!... mea părere, el merită să i se încredințeze conducerea și a lumii și mai ales cîntea de comandant împotriva turcilor vreme ce ceilalți regi și principii creștini trîndăvesc în desfrînări și în războaie civile... „Faptele tale săvîrșite sînt cu înțelepciune și vitejie contra turcilor infidelii, inamuni, scria Papa Sixt al IV-lea, au adus atîta celebritate tău, încît ești în gura tuturor și în unanimitate toți te laudă“.

„Cînd el însuși de fapta sa și plin de o sobră mindrie, el însuși comunică întregii lumi creștine această victorie „cînd tu noi, scrie el în scrisoarea adresată monarhilor apuseni în 23 ianuarie 1475, oastea cea mare, ne-am ridicat viu trupul nostru și în arme și le-am stat împotrivă. Și cu lui Dumnezeu cel atotputernic, am învins strașnic pe acei ai noștri și ai creștinătății întregi. Și i-am sfîrșit și cat în picioare“...

AL. HUSAR

Ștefan cel Mare

în conștiința poporului român

Impunerea a 5 secole de la Poarta Inalt a prilejuit în toată țara o serie de manifestări care au pus în lumină glorioasă personalitate a viteazului domnitor și — așa cum a subliniat și tovarășul Ion Jăruș, membru suplantar al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.K., prim secretar al Comitetului județean lași de partid și președintele Comitetului executiv al Consiliului popular județean, în cuvântarea ținută la deschiderea simpozionului de la Iași.

În simpozionul de la Iași, ținut în cadrul simpozionului și evocator de istorie al sălii vovozilor din Palatul culturii, au făcut comunicări Ion Jăruș, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, prof. dr. Florian Georgescu, directorul Muzeului de istorie al R. S. României, prof. dr. doc. Mircea Petrescu-Dimbovița, directorul Institutului de arheologie și istorie „A. D. Xenopol”, cercetător principal dr. N. Grigoraș, cercetător dr. St. Olteanu, prof. dr. D. Ciurea, prof. dr. C. Cihodaru, cercetător principal I. Simonschi, cercetător dr. Lucian Chișescu, conf. dr. V. Neamțu, cercetător T. Gemil, cercetător V. Ciobanu și cercetător I. Salcanu. Actori ai Teatrului Național și Operei de stat au prezentat spectacolul omagial „Podu-Inalt”.

În prezența unui public numeros și în sunetele fanfarei militare, pionierii, militarii, oamenii muncii din întreprinderile ieșene au depus florii la statuia lui Ștefan cel Mare din fața palatului.

Manifestații similare au avut loc la Suceava, P. Neamț, și Bacău, unde vorbitorii au evidențiat importanța pentru ființa Moldovei și chiar a Europei a marelui victor din ianuarie 1475.

La Vaslui se desfășoară un simpozion la care fac comunicări Șt. Ștefănescu, directorul Institutului „N. Iorga”, general maior Eugen Bantea, Iulian Antonescu, director adjunct la C.C.E.S. — București, prof. dr. D. Ciurea, prof. dr. C. Cihodaru, cercetător prof. dr. N. Grigoraș, lt. col. C. Teodorașcu, cercetător V. Kerpenosy, dr. Șerban Papacostea, dr. Lucian Chișescu, lector I. Andronic, prof. Ion Arhip, scriitorul Aurel Leon, cercetătorii Dan Căpăniță și Sergiu Iosifescu, cercetător I. Salcan, prof. Aurel Zugravu-Vaslui, muzeograf Marinel Popescu, cercetător Cristian Vlăduț, muzeograf Dan Popa, muzeograf Carol König, cercetător Gh. Pivulescu și muzeograf Ion Don.

Eminescu pe scenă

De data aceasta nu-l vorba de o piesă despre Eminescu ci de scene scrise chiar de poet pentru teatru. Este o frumoasă inițiativă a Teatrului „Mihai Eminescu” care, la sfârșitul acestei luni, urmează să prezinte în premieră pe gaș și Mira aflate între manuscrisele țără fragmentele pieselor Bogdan Drapețului. Direcția de scenă a deține rezorizor de aleasă ținută intelectuală Ion semnele de Teodora Dinulescu iar costumele de Maria Bortnowski.

Era socialistă

La rubrica „Opinii”, revista Era Socialistă publică un interesant articol, semnat de Carol Witemberger, intitulat „Ce așteaptă omul de știință de la filozof?”. Este vorba, firește, după cum și precizează autorul articolului, de filozoful marxist, a cărui prezență în debaterile de idei contemporane s-ar cere accentuată. Și aceasta deoarece este cu totul evident că „filozofia materialist-dialectică poate contribui, mai mult decât o face în prezent, la progresul gândirii științifice, în cele mai variate discipline”. Afirmarea concretizată în câteva foarte oportune teme de meditație, sus-puse de autor atenției celor vizati, cum ar fi: „O analiză logico-științifică a noțiunii de contradicție și a definiției exactă a acesteia”, „O definiție riguroasă a saltului calitativ și a demonstrării a necesității sale”. Teme care, evident, nu-și propun să epulzeze posibilitățile existente, ci doar să argumenteze ideea mai sus afirmată.

Revendicarea unei poziții simetrice a filozofiei față de toate științele particulare, semnalaarea rămirerii în urmă a cercetărilor filozofice legate de științele naturii, față de cele referitoare la artă, literatură, istorie, morală etc., se înscriu deasemenea într-o utilă deschidere de orizont, capabilă, credem noi, să favorizeze sporit aport al filozofiei la eficiența demersurilor științifice contemporane. Iată de ce avem toate motivele să sperăm că o asemenea pledoarie, pe deplin întemeiată, și încitând, în mod constructiv, la replică, nu va rămâne fără ecou.

În câteva cuvinte

Capitala are un nou teatru, funcționând pe lângă Biblioteca Tineretului: Teatrul de poezie, cu două secții — clasici și contemporani. Bineînțeles e vorba de creatorii poeziei, nu de interpretii. E o realizare născută din colaborarea Uniunii scriitorilor cu Comitetul de cultură și educație socialistă al orașului București. Primele bătăi de inimă ale gongului poeziei au stat sub semnul lui Eminescu. O veste bună pentru artiștii plastici ieșeni: noul local al Institutului de medicină și farmacie, inaugurat zilele acestea, va dispune de un hol special amenajat spre a adăposti expoziții de artă. Ele vor fi organizate în bună înțelegere cu Filiala Iași a Uniunii artiștilor plastici

● Muzeul orașului Vaslui, aflat în pre-

ziua inaugurării, organizează o sală dedicată lui Ștefan cel Mare. În acest scop a primit de la familia Sadoveanu un manuscris, mai precis un capitol din romanul „Frații Jderi” și 200 de costume utilizate pentru filmul „Ștefan cel Mare — Vaslui 1475”. ● Impunerea a 70 de ani de la debutul lui Victor Eftimiu îi oferă lui Șerban Cioculescu pretextul de a-l „extrage pe Eftimiu din aforismele sale, considerind pe bună dreptate că „prea fecundul scriitor excela în genul aforistic, deși aforismele în cauză sînt scrise înainte ca autorul să fi implinit 30 de ani” (România Literară). Dar să nu uităm că la 21 de ani Eftimiu era autor dramatic de mare succes și la 30 director general al teatrelor. ● Remarcabil realizat catalogul de sală pentru expoziția „Artiștii plastici din Iași” ce urmează a se deschide în sala Dalles din București. Se întindec în această manifestare pictura, grafica și sculptura prin cele mai reprezentative lucrări realizate în ultimul an. ● Unul din steagurile militare ale lui Ștefan cel Mare, aflat la Muzeul militar din București, a fost descoperit în 1917 de către frupele franceze la minăstirea Zagraf de la muntele Athos. Cadrul impresionant în care a avut loc ceremonia predării către guvernul român la Paris, este evocat de Valeriu Ghibaldan în ultimul număr din „Magazin istoric”. ● O nouă teatru editorială sub egida Centrului de îndrumare a creației populare Iași. E vorba de culegerea „Eu cînt plaiurile mele” realizată de compozitorul Mircea Stan și însumind 186 cîntece și jocuri populare moldovenești. ● A murit scriitorul italian Carlo Levi, autorul cărții traduse și la noi „Hristos s-a oprit la Eboli” și cunoscut ziarist democrat. De menționat că a început prin a fi pictor, a continuat ca deținut în lagăre antifasciste și a terminat ca autor al romanului „Viitorul are inimă veche”.

La pomu lu Bănică

Ștefan Bănică este un actor de bună reputație, cu anume veleități de vedetă, și asigură ca existența vedetei interesează foarte tare publicul larg, gazetarii se dau de ceasul morții — la noi mai puțin, prin alte părți mai mult — să surprindă vedeta într-un moment delicat, într-o situație limită (sic!). Mai acum un an (sau doi?) se zvoni că Ștefan Bănică a avut un accident de automobil și se răspîndi chiar ideea că el e omul care a văzut moartea... Desigur că, oameni fiind, și iubitori de artă, am compătimit alături de el atât omenește cît și artistic. De aceea, intrind mai zilele trecute să vedem un film de cinema (așa se zice acum) am privit cu interes la început (dar din ce în ce mai contrariat pe parcurs) a completare cu Ștefan Bănică. Pentru că limbajul acelei pelicule ne-a pus în serioasă dificultate, neîncăpînd în cadrele niciunei categorii estetice. Să fie un documentar? Să fie un film—reclană pentru cauciucuri? Pînă la urmă ne-am lămurit: era o reconstituire, adică un fel de reconstituire a accidentului lui Bănică. Un film aproape psihologic l Pomul în care și-a fixat zîmbărețul actor vehicular a și devenit monument istoric, fiind repede botezat „Pomu lu Bănică”. Dar, serios vorbind, rar am văzut atîta dilantism și improvizație fără inspietrație într-o peliculă de circa zece minute. Și aceasta în timp ce filme documentare de excelență ținută, onorate cu premii în țară și peste hotare, nu ajung decît întimplător să fie vizionate de publicul larg, același public cărui, în schimb i se oferă (cu lei, totuși) un astfel de surogat ce vrea să întîrșină senzaționalul ieftin în jurul unui actor care și-a făcut — nu știm de ce pe peliculă — mea culpa, încheindu-și evoluția cu fraza spăsiată: „cine-o face ca mine, ca mine să pățească!”

Și să-l tragă studioul în filmuleț, nu? Dar cine plătește?

N. IRIMESCU

curier

Tovarășul M. Popescu din Iași, mulțumind participanților la masa rotundă dedicată celei de „a treia virste” (adică bătrînețea — v. „Cronica” nr. 52/1974 scoate în evidență importanța pentru cititori a tratării temelor generale, de mare interes nu numai pentru orientarea de idei, ci și pentru comportamentul individual în viața de toate zilele. De pildă, continuă cititorul nostru cunoașterea mecanismelor îmbătrînirii poate determina un comportament supraviețuitor și raționalizat al oamenilor, începînd chiar de la tinerete. De asemenea, se citează ca o necesitate discutarea fundamentelor politice, a atitudinii civilizate, pornind de la realități, de la implicațiile morale și umane ale tuturor gesturilor și atitudinilor noastre.

Mulțumind tovarășului M. Popescu pentru aprecieri ca și pentru sugestiile judicioase pe care ni le face îl asigurăm, pe d-sa și pe toți cititorii, că vom ține seama de ele în activitatea de viitor. Tovarășul Zaharia Plăianu din Gura Humorului ne trimite un poem dedicat aniversării celor 125 de ani de la nașterea lui Eminescu. Regretăm că picul a sosit prea tîrziu. Numărul dedicat lui Eminescu de revista „Cronica” apăruse vineri 10 ianuarie. Neputînd deci folosi altfel poezia dvs. care conține imagini reușite, vom cita aici doar cîteva versuri: „Lucafară unic răsărit / Din doina unei țări / ... Demonic de frumos, involt / Topind nemărginirea... / Tu, Soare, n-ai apusuri! / Esti duhul vetei românești / Și cîntul sacrei Dunări”.

Tovarășul Tache Tic-Roman (Slobozia-Ialomița). Mulțumind-vă pentru aprecieri, vă dorim succes în desfășurarea nobilului „hobby” care este pentru dv. literatura. Veți primi răspunsul cuvenit în legătură cu cele trimise. Ne-ar interesa să știm și profesia dv. deoarece rîndurile scrise nouă desre „Cronica” ca și despre revistele „Tribuna” și „Familia” ne face să credem că urmăriți cu consecvență și pătrundere presa culturală.

N. IRIMESCU

TELE ... grame

Despre Arrabal și coexistență

Cu toate că în privința controverselor „teatru-televiziune” lucrurile au început să se liniștească, mai auzi cite un ecou care, ca orișice ecou, dispore. Asociația criticilor teatrali de pe lângă UNESCO a ținut nu de mult un simpozion consacrat (rog să rețineți nuanța) coexistenței teatrului și televiziunii. Spre deosebire de alte adunări asemănătoare din anii nu prea de mult, de data aceasta s-a vorbit pe larg despre nemurăratele lucruri de valoare pe care televiziunea le-a pus la dispoziția teatrului (noi posibilități de exprimare, un public imens doritor de cultură, ș.a.m.d.). Profesorul Jean Duvignaud, sociolog și estetician francez, autor al lucrării „Sociologia artei”, a consacrat multe minute și idei discuției despre teatrul TV, făcînd o pledoarie bine documentată. În acest cor general al căutărilor de elemente „pro” a izbucnit doar un singur glas „contra”, cel al dramaturgului spaniol de limbă franceză Fernando Arrabal. Protestul lui împotriva teatrului pe micul ecran nu s-a sprînjinit pe fapte, ceea ce a făcut să nu fie acceptat ca bază de discuție. Unanimă a fost opinia — confirmată de alții și de activitatea teatrului TV de la noi — că din concurența teatrului-televiziune nu au avut pierdut decît piesele și spectacolele proaste și, bineînțeles, emisiunile de slabă calitate.

Dar ce înseamnă un spectacol prost sau o emisiune de slabă factură? Răspunsul la această întrebare este de competența altei rubrici.

Am gîsit o afirmație ce ni s-a părut semnificativă. Sociologii din Belgia au calculat că la ritmul actual, din 65 de ani de viață un om va petrece 7-9 ani la televizor. În Japonia copiii peste zece ani petrec aproximativ o mie de ore anual în fața televizorului iar la școală aproximativ 900 de ore. Cercetătorii fenomenului subliniază că importanța nu este cantitatea de timp, ci, dimpotrivă, răspunsul la întrebarea: cît folos trage omul de pe urma acestor vizionări? V-aș invita să meditați și dvs. la această problemă.

Alexandru STARK

TOP ANUAL '74

— Secția română —

- Solistele vocale: 1. Aura Urziceanu; 2. Dida Drăgan; 3. Anda Călugăreanu.
- Soliști vocali: 1. Aurelian Andreescu; 2. Mihai Constantinescu; 3. Cornel Constantiniu și Adrian Romcescu;
- Orchestra: 1. Radio TV (dirijor Silie Dinicu); 2. Electrecord (dirijor — Al. Imre); 3. Teatrul „I. Vasilescu” (V. Grigorescu) și Big Band Iași (T. Popovici).
- Solistele folk: 1. Marcela Saftiu; 2. Erika Jozsa; 3. Carmen Cula.
- Soliști folk: 1. Mircea Florian; 2. Doru Stănculescu; 3. Mircea Vintilă.
- Grup folk: 1. Flacăra folk '73; 2. Pro Musica; 3. Folk Grup Thalia.
- Debut '74: 1. Pro Musica; 2. Eduard Jagoreanu; 3. Ioana Negrioiu.
- Compozitori: 1. Marius Țeicu; 2. Mircea Florian și Petre Magdin; 3. Mihai Constantinescu și Florin Bogardo.
- Textieri: 1. Mircea Florian; 2. Șerban Foartă și Andrei Ujică; 3. Victor Circu.
- Compoziția anului: 1. „Cum e în soare” (Z. Borș); 2. „Doar pacea” (M. Țeicu) și „Ne-am împletit cărările” (I. Ileana Taader); 3. „Ani fericiți” (I. Cristinaiu) și „Adolescenții” (M. Dragomir).
- Personalitatea anului: 1. Aura Urziceanu; 2. Mircea Florian; 3. Dida Drăgan.
- Soliști pop.: 1. Mircea Bănicu; 2. Dan Andrei Aldea; 3. Nicolae Covaci și Iuliu Merca.
- Solistele pop.: 1. Dida Drăgan; 2. Păunița Ionescu; 3. Anda Călugăreanu.
- Chitară solo: 1. Dan A. Aldea; 2. Nicolae Covaci; 3. Sorin Tudoran.
- Chitară bas: 1. Josef Kappel; 2. Liviu Tudan; 3. Bibi Ionescu și Zoltan Kovacs.
- Tobe: 1. Ovidiu Lipan-Tăndărică; 2. Costin Petrescu; 3. Eugen Gondi și Mișu Cernea.
- Keyboards: 1. Günther Reininger; 2. Nancy Brandes; 3. Eugen Tunaru și Mircea Drăgan.
- Alte instrumente: 1. Dan A. Aldea (minimoog, vioară, blockflöte), Josef Kappel (vioară, blockflöte); 3. G. Reininger (pian electric, minimoog).
- Grup pop.: 1. Phoenix; 2. Sfinx; 3. Roșu și Negru.
- Debut '74 — pop.: 1. Experimental Quartet (devenit „Quintet”); 2. Miraj; 3. Acoustic T '74.
- Compoziția anului — pop.: 1. „Sinteze” (D. A. Aldea); 2. „Pădurea la goni” (N. Brandes); 3. „Chemare” (G. Litvin); „Mugur de flutier” (N. Covaci) și „Mica Țiganiadă” (N. Covaci).

TOP CRONICA-RTV. IAȘI Nr. 3

— Secția română —

- La noaptea te voi răpi (M. Țeicu) — Adrian Romcescu; 2. Cocorii (I. Ștepan) — Pro Musica; 3. Copiii păcii (L. Tudan) — Roșu și Negru; 4. Copiii ai vieții (A. Ordean) — Stereo; 5. Copaci — pălării omului ud (M. Florian) — Mircea Florian; 6. Plouă (D. Chebac) — Dan Chebac; 7. Poveste (S. Păutu) — Cor Animosi & Grup Aurora; 8. Cum e în soare (Z. Borș) — Aura Urziceanu; 9. Imnul copiilor (M. Brandes) — Roșu și Negru; 10. Extaz — Phoenix.

— Secția străină —

- Another Saturday Night — Cat Stevens; 2. Jo lence „ha szeretnél” — Scorpio; 3. Clap For the Wolfman — Guess Who; 4. Only You — Ringo Star; 5. Gonna Make You A Star — David Essex; 6. Lady Lay — Pierre Groscolas; 7. Tell Him I Mello; 8. Tell Me Why — Alvin Stardust; 9. Die Kinder Der Sonne — Nana & Mike; 10. Love Hurt — Nazareth.

file de arhivă: MEDALII

Prima dintre aceste medalii — care poartă chipul lui Ștefan cel Mare — a fost bătută acum șaptezeci de ani, cu ocazia comemorării morții sale, petrecută cu patru veacuri mai înainte (1504). Cealaltă a fost destinată comemorării lui Mihai Viteazul, întregitorul de neam. Sint din aur și argint și rămîn socotite printre cele mai reușite medalii intrate în patrimoniul marilor colecții românești. Cu aceste două realizări și-a început activitatea Societatea Numismatică Română.

În vara anului 1903, un grup de colecționari, printre care se aflau trei mari inițiatori: Grigore Tocilescu, directorul Muzeului Național, Dimitrie Sturza, prim-ministru și Mihai Șuțu, guvernatorul Băncii Naționale. au publicat un apel adresat specialiștilor și amatorilor în care spuneau: „A sosit momentul ca România să aibă ca și celelalte țări, o societate numismatică și o colecție națională de medalii și monede”. Ca urmare a acestui apel, la 28 decembrie 1903 s-a constituit la București, sub președenția lui Dimitrie Sturza, Societatea Numismatică Română, avînd 37 de membri — toți posesori de importante colecții de monede vechi și de medalii. Societatea avea drept scop „Să ajute dezvoltarea științei și artei numismatice, prin mijlocirea unor relații mai strînse între colecționari și cercetători”. După un an de la constituire, societatea a început să editeze un buletin propriu și a bătut medalia Ștefan cel Mare, pusă în circulație cu ocazia serbărilor comemorative de la 2 iulie 1904. Inscripția de pe fețele medaliei: ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFINT 1457—1504. LA ÎMPLINIREA A PATRU SUTE DE ANI DE LA SAVIRȘIREA LUI DIN VIAȚĂ, CA SEMN AL RECUNOȘTINȚEI NEAMULUI SAU. Cîteva dintre aceste medalii — ca și cele cu Mihai Viteazul s-au păstrat și se află în colecțiile numismatice ale Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România.

Ion MUNTEANU

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											

ȘTEFANE, MĂRIA TA

ORIZONTAL: 1. I-a vestit lui Ștefan că Alexandru Litvanul „vrea pace și-o bună învodală”; 2. Notă — În ultimii ani ai lui Ștefan „avea grija Sucevei”; 3. Cronicar polon care, după bătălia de la Podu-Inalt, arată că Ștefan este „cel dintii dintre principii lumii care a reputat (...) o victorie atît de strălucită contra turcilor — Pustiit (fig); 4. Apă spre Podul Inalt — Veghea ordinea publică în Moldova feudală; 5. Cămașă rustică — Nume de fată; 6. Bogdan cel „sfios ca o fată mare și om viteaz, cu purtări bune” (neart) — ... — beg, cel pedepsit de Mahomed al II-lea după înfrîngerea de la Podu-Inalt — La Singeri!; 7. Zet! — Culoare la drapelul patriei — Ștefan!; 8. Ca cea d ela Podu-Inalt (pl. pop.) — Os din osul marelui Ștefan; 9. Viteaz fără trufie și întemeietor căci „pînă astăzi țara aceasta cu dreptele lui așezări se ține” (1762, Vartolomei) — Curte!; 10. Capturi simbolice la Podu-Inalt — O rază luminoasă la... „Apus de Soare”.

VERTICAL: 1. În cel ai Cozminului l-a înfrînt Ștefan pe Ioan Albert — Paletă propulsoare (nav.); 2. Domn muntean contemporan cu Ștefan; 3. Rangul lui Moghilă — Localitate chineză; 4. Tipul intrigantului — A adus în scenă „Ștejarul din Borzești”; 5. Racova la vărsare! — O fîntină din Putna amintește locul unde și-a dat sufletul cel care colindase țara întregă adunînd ostași pentru vodă; 6. Șa! — La Vaslui! — A exista; 7. Graminee — Tiuntă; 8. Vlaicu și Boldur — 1947—1975 — Oras sirian; 9. La 400 de ani de la moartea domnitorului a publicat „Istoria lui Ștefan cel Mare” — Ștefan și Răreșoala; 10. Matel Corvin — Compozitorul prelucrării de folclor „Pe o stîncă neagră”; 11. Admiră cotidianul statuia lui Ștefan cel Mare creată de Fremlet — A se oprl.

DICTIONAR: Tsi Ano.

Violet VILCEANU

SPORT LAURI ȘI... IDEI

Handbaliștii studenți au reușit un succes remarcabil cîștigînd titlul suprem al campionatului mondial universitar. Încă înaintea ultimelor meciuri mi se părea firesc să ne gîndim cu toții că alt cîștigător nu putea fi; dominăm handbalul mondial de atîția ani fără întrerupere, școala noastră de handbal e cea mai bună din lume, avem jucători mari, mulți dintre componenții naționalei, fiind studenți, joacă în echipa universitară. Toate atu-urile erau deci de partea noastră și băieții, minunații, nu le-au irosit, ci au mers cu pas sigur, meci de meci, spre victorie, trecînd peste momente grele (meciul cu Polonia!), surclasînd categoric echipe ce pretindeau și doreau teribil laurii (echipa Iugoslaviei), învingînd frumos, desi la limită, o formație viguroasă, tehnică și lucidă, ca cea a Uniunii Sovietice. E prima mare victorie internațională a sportului românesc în 1975. Dorim și sperăm să fie într-un ceas bun nu numai pentru handbal, ci pentru toate sporturile. Poate chiar și pentru fotbal. Că aici, la fotbal, iarăși se fierb idei mari. Un confrate, care cu cîțiva ani în urmă se da de ceasul morții să impună ideea că sînt absolut necesare 18 echipe în divizia A și mai multe în B și C, s-a săturat de propriile-i idei și umblă acum să le transforme în contrariu lor. Și care ar fi contrariul decît că în loc de echipe să fie Y (în care Y e mai mic decît X). Culmea ironiei este că și cînd a pledat pentru X, si acum cînd pledează pentru Y a folosit și folosește același argument: modelul organizării competiției în alte țări. Ca și cum noi n-am fi capabili să ne organizăm singuri, după propriul nostru cap și după realitățile noastre. La federație s-ar mai găsi cîte ceva să gîndească și sperăm că va gîndi bine. Nu apăr interesele „Politehnicii”; după locul pe care îl ocupă acum în clasament, nici nu am ce apăra. Dar mi se pare că a face mereu modificări în sistemul competițional (nu s-o fi luat modelul de la vîlpe?) e un semn de neseriozitate sau măcar de lipsă de maturitate.

Tare curios sînt ce va zice Fănuș Neagu despre treaba asta, ceval de metafore va arunca el spre cei ce morfolesc în gingii strîbe o asemenea ideea.

INTERIM